

Київський університет імені Бориса Грінченка
Інститут людини
Кафедра психології особистості та соціальних практик

«ПОГОДЖЕНО»

Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи

_____ Олексій ЖИЛЬЦОВ

«_____» _____ 2022 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ (ОЗНАЙОМЧОЇ) ПРАКТИКИ
для студентів 2 курсу

спеціальності: 053 Психологія

освітнього рівня: першого (бакалаврського)

освітньої програми: 053.00.03 Психологія бізнесу та управління

Київ – 2022

Розробники:

Сергеєнкова Оксана Павлівна, доктор психологічних наук, професор кафедри психології особистості та соціальних практик,
Кутішенко Валентина Петрівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології особистості та соціальних практик,
Поліщук Валерій Миколайович, доктор психологічних наук, професор кафедри психології особистості та соціальних практик

Викладачі:

науково-педагогічні працівники кафедри психології особистості та соціальних практик

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні Вченої ради Інституту людини
Протокол від 19.01. 2022 р. № 1

Секретар _____ (Тетяна ХОМИК)
(підпис)

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри психології особистості та соціальних практик
Протокол від 17.01. 2022 р. № 1

Завідувач кафедри _____ (Оксана СЕРГЕЄНKOBA)
(підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми (керівником освітньої програми 053.00.03 Психологія бізнесу та управління)

____.____. 20__р.

Керівник освітньої програми _____ (Валерій ПОЛІЩУК)
(підпис)

Робочу програму перевірено

____.____. 20__р.

Заступник директора _____ (Роман ПАВЛЮК)
(підпис)

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (Сергеєнкова О.П.), « ____ » ____ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (Сергеєнкова О.П.), « ____ » ____ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (Сергеєнкова О.П.), « ____ » ____ 20__ р., протокол № ____

I. НАВЧАЛЬНА (ОЗНАЙОМЧА) ПРАКТИКА

1. Опис практики

Найменування показників	Характеристика практики за формами навчання	
	денна	заочна
Вид практики	навчальна	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	6/180	
Курс	2	
Семестр	4	
Кількість змістових компонентів з розподілом:	3	
Обсяг кредитів	6	
Обсяг годин, в тому числі:	180	
Тривалість (у тижнях)	4	
Форма семестрового контролю	залік	

2. Бази навчальної (ознайомчої) практики

Базами проходження навчальної практики є заклади загальної середньої освіти, школи-інтернати, позанавчальні заклади, психологічні служби, консультативні центри, реабілітаційні центри та ін.

3. Мета та завдання навчальної (ознайомчої) практики

Мета – підвищення психологічної культури та компетентності студентів, ознайомлення студентів зі специфікою роботи психолога в закладах освіти / в громадських організаціях та інших установах.

Завдання практики:

- ознайомлення зі структурою психологічної служби різних організацій та її функціональними підрозділами;
- вивчення відповідної нормативної документації;
- вивчення досвіду роботи психолога різних організацій;
- стимулювання розвитку професійної самосвідомості майбутніх психологів;
- розширення уявлень студентів про зміст, форми, методи та специфіку роботи психолога в різних закладах;
- поглиблення знань із психології, уміння відмежовувати сферу компетентності психолога від сфери компетентності інших фахівців.

4. Результати проходження навчальної (ознайомчої) практики

Внаслідок опанування змісту навчальної (психолого-педагогічної) практики (психологічна компонента) у студентів формуються такі **загальні компетентності**:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення

ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Внаслідок виконання завдань навчальної (ознайомчої) практики студенти набувають і вдосконалюють такі **фахові компетентності**:

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК12. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

СК15. Здатність формувати та підтримувати психологічний мікроклімат в колективі, розвивати корпоративну культуру.

Програмними результатами виконання завдань психологічної компоненти навчальної практики є:

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання

ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПР10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

ПР13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

ПР14. Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.

ПР15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

ПР18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

5. Структура практики

Етапи проходження практики та види діяльності студентів	Розподіл годин між видами роботи
Змістовий модуль 1. Ознайомлення зі звітною та нормативною документацією психолога в різних організаціях	
1. Ознайомлення зі структурою психологічної служби в освіті та її функціональними підрозділами	15
2. Ознайомлення з особливостями діяльності, звітною та нормативною документацією психолога	10
3. Створення портфелю нормативно-правового забезпечення діяльності психолога в закладі освіти	15
2. Зображення проекту робочого кабінету психолога	15
разом	55
Змістовий модуль 2. Ознайомлення з видами діяльності психолога різних організацій	
1. Ознайомлення з видами діяльності психолога (створення професійної карти діяльності психолога в організації).	30
2. Здійснення аналізу видів діяльності психолога	35
3. Створення банку психодіагностичного інструментарію відповідно до специфіки організації	30
разом	95
Змістовий модуль 3. Рефлексія результатів навчальної практики	

1. Підготовка звітної документації	10
2. Підготовка презентації до захисту	8
3. Обговорення результатів практики з керівником практики від бази. Здача необхідних матеріалів для психолога закладу	10
3. Участь у звітній конференції з практики в Інституті людини та складання заліку.	2
разом	30
усього	180

6. Зміст практики

6.1. Особливості організації та проведення практики

Навчальна (ознайомча) практика студентів є складовою частиною професійної підготовки фахівців першого (бакалаврського) освітнього рівня і згідно з навчальним планом організовується **в 4 семестрі** загальною тривалістю **4 тижні**.

Перший етап – ознайомчий (триває 1 тиждень, спрямований на ознайомлення зі звітною та нормативною документацією психолога різних організацій; *другий* – основний (триває 2 тижні, спрямований на ознайомлення з різними видами діяльності психолога); *третій* – заключний (триває 1 тиждень, спрямований на підготовку звітної документації та рефлексію результатів навчальної практики).

Науково-методичною основою для проходження навчальної (ознайомчої) практики є низка прослуханих студентами курсів, таких як «Психологія розвитку», «Психологія особистості», «Загальна психологія з практикумом», «Психофізіологія людини з основами генетики», «Соціальна психологія» тощо.

Предметом практики є змістові, організаційні, навчально-методичні аспекти діяльності психолога.

Навчально-методичне керівництво і виконання програми навчальної (ознайомчої) практики забезпечує кафедра психології особистості та соціальних практик. До керівництва практикою студентів залучаються викладачі кафедри, а також представники баз, на яких вона проводиться.

З урахуванням карантинних обмежень практика може бути організована в дистанційному форматі, а завдання психологічної компоненти практики представлені в системі електронного навчання університету.

Установчі та звітні конференції з практики, вирішення організаційних питань забезпечує представник кафедри, відповідальний за проведення та організацію практики.

6.2. Завдання для самостійної роботи студентів

1. Ознайомлення з рекомендованою літературою, що подана до кожного модуля у розділі "Загальні відомості про практику" (ЕНК).

2. Вивчення допоміжних матеріалів до кожного модуля (ЕНК).
3. Створення презентації «Діяльність психолога», у якій відобразити результати самостійної роботи.
3. Допомога у підборі та розробці необхідних матеріалів для психолога закладу (на запит психолога).

6. 3. Обов'язки студентів під час проходження практики

1. Своєчасно з'явитися на базу проходження практики в строк, визначений університетом.
2. Дотримуватись правил внутрішнього трудового розпорядку закладу – бази практики, правил техніки безпеки і вимог охорони праці.
3. Виконати у терміни, які встановлені графіком навчального процесу, програму навчальної (ознайомчої) практики .
4. Оформити звітну документацію. Доопрацювати зауваження керівників від бази практики та університету.
5. Ознайомитися з оцінкою практики керівником від бази практики.
6. Не пізніше 2 календарних днів після завершення терміну практики представити звіт з навчальної практики на перевірку керівнику практики від навчального закладу.
7. Одержати звіт після перевірки, ознайомитись з рецензією викладача.
8. Взяти участь в презентації та обговоренні результатів проходження практики на звітній конференції.

6. 4. Обов'язки керівників практики від Університету та від бази практики

Обов'язки керівників практики від Університету:

1. Підготовка проєкту розпорядження про проведення практики та оформлення договорів з організаціями та установами про прийняття студентів на практику.
2. Здійснення організаційних заходів для належного виконання програми практики: настановча конференція, загальний і індивідуальний інструктаж, видача відповідних документів (розпорядження, програми тощо).
3. Проведення індивідуальних консультацій в період практики.
4. Контроль за виконанням програми і графіка проходження практики кожним студентом окремо.
5. Методична допомога студентам у підготовці звітної документації про проходження практики.
6. Розгляд звітної документації студентів з практики та написанні відгуку про їх роботу.
7. Участь у складі комісії з атестації студентів за результатами проведення практики .

Обов'язки керівників практики від бази практики:

1. Організувати проведення практики відповідно до програми.

2. Створити належні умови для виконання студентами програм практики, не допускати їх використання до зайняття посад та виконання робіт, що не відповідають програмі практики та майбутньому фаху.

3. Надати студентам-практикантам кваліфіковану консультацію щодо виконання основних завдань практики, можливість користуватися інформаційними ресурсами та іншими документами, необхідними для виконання програми практики.

4. Забезпечити студентам безпечні умови праці.

5. Забезпечити облік виходу на роботу студентів-практикантів. Про всі порушення трудової дисципліни та інші порушення повідомляти керівників практики від університету.

6. Дати оцінку якості проходження навчальної практики студенту–практиканту у вигляді відгуку.

7. Контроль навчальних досягнень студентів

7.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Контроль роботи студентів під час проходження ними навчальної (ознайомчої практики) відбувається відповідно до її етапів. Систему оцінювання навчальних досягнень студентів представлено у таблиці 1.

Таблиця 1

Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	макс. к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
		к-сть одиниць	макс. к-сть балів	к-сть одиниць	макс. к-сть балів	к-сть одиниць	макс. к-сть балів
Створення портфелю нормативно-методичного забезпечення діяльності психолога	20	1	20				
Створення ескізного проєкту робочого місця психолога	20	1	20				
Підготовка та створення банку інструментального забезпечення діяльності психолога	20			1	20		
Створення професійної карти діяльності психолога організації, де проходила практика (на основі спостереження)	20			1	20		
Створення презентації «Звіт проходження практики»	10					1	10
Написання Есе-роздуму «Я – психолог: плани на майбутнє»	10					1	10
Разом			40		40		20
Максимальна кількість балів: 100							

7.2. Перелік звітної документації

Вся звітна документація подається до ЕНК для перевірки керівником від Університету. По завершенню практики студент повинен здати таку документацію:

- 1) портфель нормативно-методичного забезпечення діяльності психолога;
- 2) ескізний проєкт робочого місця психолога;
- 3) пакет інструментального забезпечення діяльності психолога;
- 4) професійну карту діяльності психолога організації, де проходила практика (на основі спостереження)
- 5) есе-роздум «Я – психолог: плани на майбутнє».
- 6) презентацію «Звіт проходження практики» та інші додаткові матеріали (відео, фото).

Інструкції до кожного завдання та схеми його виконання детально представлено в ЕНК

7.3. Вимоги до звіту про практику

Звіт готується індивідуально (або групою студентів, яка перебувала на одній базі практики) у вигляді презентації та обговорюється на звітній конференції.

Орієнтовні питання, які варто обґрунтувати й проаналізувати у звіті:

1. Виконання плану практики. Які відхилення від плану мали місце, чому, що зроблено понад план?
2. Які заходи було відвідано чи надано допомогу в їх проведенні?
3. Які дослідницькі методи використано для вивчення діяльності психолога і організації?
4. Які утруднення виникали під час виконання завдань?
5. Яка індивідуально-психологічна допомога надавалась?
6. Яка практична допомога надавалась закладу з боку студента за період практики (виготовлення наочності, роздаткового матеріалу тощо)?
7. Яку допомогу надано практиканту зі сторони адміністрації закладу, його фахівців?
8. Загальні висновки про виконану роботу: які знання здобуто, поглиблено, якими вміннями та навичками оволодів студент за період практики.
9. Пропозиції, побажання з удосконалення психолого-педагогічної практики

7.4. Система контролю та критерії оцінювання

Контроль роботи студентів під час проходження ними навчальної (ознайомчої) практики відбувається відповідно до її завдань.

Таблиця 2

Зміст і критерії оцінювання роботи студента

Зміст роботи та її функціональне призначення	Форма звітності	Макс. кількість балів	Критерії оцінювання
Змістовий модуль 1. Ознайомлення із звітною та нормативною документацією психолога (визначення якості володіння студентом методичними компетентностями)	портфель нормативно-методичного забезпечення діяльності психолога	20	- наявна ієрархія представлення документів та логіка сформованого списку 5б. - наявність анотації документів 6б. - повнота представлених документів 6б. - правильність оформлення 3б.
	ескізний проект робочого місця психолога	20	- відповідність переліку обладнання кабінету напрямку та формі діяльності психолога 5б. - повнота представленості обладнання та його доцільність 6б. - наявність обґрунтування розміщення робочих зон кабінету психолога 6б. - акуратність зображення 3б.
Змістовий модуль 2. Ознайомлення з видами діяльності психолога (визначення рівня володіння студентом знаннями зі специфіки здійснення психологом основних видів діяльності, оволодіння студентом методом спостереження та вміння роботи кваліфіковані висновки)	пакет інструментального забезпечення діяльності психолога	20	- правильність підбору пакету психодіагностичного інструментарію 4б. - повнота представлених матеріалів (не менше 7) 4б. - наявність назви, авторства та року створення методики, джерела інфо. 4б. - наявність інструкції та коментарю, щодо обмежень застосування 4б. - дотримання правил оформлення 2б. - вчасність виконання завдань 2б.
	Професійна карта діяльності психолога в організації (аналіз діяльності психолога на основі спостереження)	20	- повнота опису методів, які психолог використовував в роботі 5б. - обґрунтованість доцільності/недоцільності використаних методів (отриманих результатів) 5б. - виокремлено уроки (досвід), винесений із спостереження 5б. - наявність пропозицій щодо доповнення діяльності психолога 5б.
Змістовий модуль 3. Рефлексія результатів навчальної (ознайомчої) практики (визначення здатності студента до рефлексії, оцінювання й оформлення результатів практики)	Презентація «Звіт про практику»	10	- грамотність та правильність представлення матеріалів (відповідно до вимог) 4б. - наявність відео, фото та інших матеріалів 2б. - логічність висновків 2б. - якість та акуратність оформлення 2б.
	есе-роздум «Я – психолог: плани на майбутнє»	10	- критичність та логічність висновків 2б. - послідовність викладу матеріалів 2б. - аналіз власних характеристик відповідно до вимог професії 3б. - представленість планів саморозвитку 3б.

7. 5. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за 100-бальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

8. Рекомендовані джерела

Основна література:

1. Система практик у професійній підготовці психологів: навч.-метод. посібник / за ред. Г. К. Радчук. – Тернопіль: ТНПУ, 2017. – 416 с.
2. Практична психологія: вступ до спеціальності. 2-ге видання. Навчальний посібник // Т. В. Дуткевич, О. В. Савицька. – К: Центр учбової літератури, 2019 – 256 с.

Додаткова література:

3. Шкільний психолог в умовах НУШ. Професійний супровід початкової ланки освіти / І. І. Дорожко, О. Є. Малихіна Л. В. Туріщева . – Вид. група «Основа», 2020. – 144 с.

9. Додаткові ресурси

1. Електронний навчальний курс – Режим доступу: <https://elearning.kubg.edu.ua/course/view.php?id=15976>
2. Документація практичного психолога – Режим доступу:

<https://vseosvita.ua/library/dokumentacia-prakticnogo-psihologa-22492.html>

3. Психологічна служба: Підруч. / [В. Г. Панок (наук. ред.), А. Г. Обухівська, В. Д. Острова та ін.]. – Київ: Ніка-Центр, 2016. – 362 с.. – Режим доступу: http://megalib.com.ua/book/130_Psihologichna_slyjba.html